

Juan de Dios Leal, empresari socialista, arruïna el Consorci d'Editors Valencians

L'art de desfer editorials

Després d'enfonsar l'editorial Prometeo, el socialista Juan de Dios Leal apareix com el principal responsable de la fallida del Consorci d'Editors; una editorial que facturava vuit-cents milions anuals i que ara en deu al voltant de mil a autors, impremtes, subministradors, bancs i caixes d'estalvis.

Pel juliol de l'any 1983, representants del Gremi d'Editors del País Valencià es reuniren amb el conseller de Cultura, aleshores Cebrià Císcar. L'objectiu de la reunió era doble, per una banda revitalitzar el Gremi, que només existia com a figura però que no tenia cap activitat, i per l'altra impulsar una maniobra empresarial que permetera disposar de llibres per a l'ensenyament del valencià que aquell any entrava, de la mà de la Llei d'ús i ensenyament en totes les escoles.

Aquest va ser l'inici del Consorci d'Editors del País Valencià. L'administració autonòmica va donar suport des del primer moment al projecte. La nova empresa va arrancar amb els fotolits d'alguns llibres que ja tenia la Conselleria i la seguretat d'un ampli mercat escolar per al qual no estaven preparades les grans editorials.

Després de diverses reunions, el Consorci quedà integrat per Mercedes Aguilera, que representava l'editorial Fernando Torres del qual era viuda, Vicent Soler, d'edicions Albatros; Ricardo Vivent, de Vicent Garcia Editors; Francisco Armengot; Manuel Ramírez de Pre-textos; Rafael Ortiz d'editorial Marfil i Juan de Dios Leal, de Prometeo.

El cinc d'agost de 1983 els set socis constituïren la nova editorial i es llançaren a preparar els llibres del curs escolar que ja s'acostava. Els llibres de text eren el cos principal de l'empresa i s'agrupaven sota la denominació de Gregal. Posteriorment s'amplià a altres camps com ara la literatura juvenil i es crea la col·lecció Mestral que editava en castellà i la Biblioteca Valenciana, molt més ambiciosa, i que ha editat la *Història de l'Art Valencià*.

Una vegada establerta l'empresa, la relació amb el gremi d'editors es va trencar i el Consorci començà a funcionar de manera independent. Mercedes Aguilera, Manuel Ramírez i Juan de Dios Leal se'n feren càrrec, mentre la resta dels socis es limitava a tenir contactes amb la marxa del negoci, que, després d'un bon inici, s'augurava profitós.

No obstant això, l'any 1987, començaren a aparèixer petits problemes amb la comptabilitat, que obligaren Vicent Soler, fins aleshores apoderat, a dimidir del seu càrrec. Per tal d'aclarir la situació es va encarregar una auditoria a la prestigiosa empresa Arthur Andersen, de la qual mai s'ha sabut el resultat. Pel desembre del mateix any moria a Castelló Francisco Armengot i entrava a formar part de la societat el seu fill.

Amb la presència de Francisco Armengot fill, la composició del consell experimentà un canvi decisiu. Pel juny de 1988, en una reunió dels socis, Juan de Dios Leal, que ja apareix com a director financer, proposa una ampliació de capital de 168 milions. Ricardo Vicent, Rafael Ortiz i Vicent Soler voten en contra per falta d'informació i queden des d'aleshores relegats a un segon pla, amb només el 9'9% de la societat entre els tres.

Des d'aleshores, els comptes de l'empresa són cada vegada més misteriosos. El balanç de l'any 1988 no especifica les despeses i els socis minoritaris es veuen obligats a demanar informació mitjançant ordres notariales. Informació que encara continuen esperant.

COMENÇA LA DESFETA

Aquests són els primers símptomes que indiquen que alguna cosa no funciona i,

malgrat l'ampliació del capital, els escriptors no cobren els drets d'autor d'aquell any.

L'any 1988 és decisiu en la davallada del Consorci. El mes de juny tots aquells que mantenien alguna vinculació amb l'empresa comencen a rebre tot un seguit de cartes en les quals se'ls comunica la necessitat de solidaritzar-se amb l'empresa apel·lant al seu caràcter valencianista, cosa que resulta irònic perquè cap dels socis majoritaris havia tingut fins aleshores una especial vinculació al valencianisme i desenvolupen tota la seua vida pública en castellà.

Els escriptors reclamen els diners que els deuen i com a resposta els arriben pagars sense fons avalats per Juan de Dios Leal i en alguns casos amenaces de xantatge sobre la qüestió dels fotolits. "Els fotolits dels nostres llibres se'ls ha endut a sa casa", comenta l'escriptor miguel Angel Moreno, mentre que Vicent Galán denuncia la pressió a què els va sotmetre Leal, que els assegurava que si continuaven amb les accions judicials mai més treballarien per a cap editorial. "Ens deia que el director del banc era *blavero* i no li donava els diners per a pagar".

Els escriptors que han col·laborat en l'elaboració d'aquest article han estat unànimes a assenyalar que els diners no compten, però estan dolguts "pel menyspreu d'aquest senyor cap al nostre treball. Ens han estafat. En aquests moments no sabem els llibres que hem venut perquè les liquidacions no especificaven res. En la major part dels casos no s'ha acomplert el contracte i s'han fet més edicions de les que s'havien previst. Nosaltres tenim por que apareguen edicions pirates amb els nostres llibres". El fet que hi ha moltes més edicions de les declarades és fàcilment constatable quan

Leal, figura clau en la desfeta del consorci. A la dreta, interiors dels locals de l'editorial. Baix, malgrat la crisi, Leal es permet construir-se aquest xalet

hi ha autors com Empar de Lanuza, que han de cobrar per un tiratge de cinc mil exemplars corresponents a la primera edició i tenen en el carrer llibres amb el

membret "8 ena. edició".

Els afectats coincideixen a responsabilitzar de la desfeta Juan de Dios Leal, director financer del Consor-

ci. L'entrada d'aquest personatge —que és també poeta i ha fet més d'un recital de poesia en l'Asociación de Escritores Valencianos en Lengua Castellana—, era

una clara maniobra del PSPV per situar un home de confiança a càrrec de l'editorial que havien ajudat a crear. Juan de Dios havia estat membre del comitè nacional dels socialistes valencians i actualment és secretari de formació, educació i cultura de la comissió executiva comarcal de València.

Juan de Dios havia participat en diverses empreses editorials, però es va donar a conèixer en la desfeta de Prometeo, un intent de restaurar l'editorial que havia fundat Blasco Ibáñez. Pilar Tortosa va començar el projecte l'any 1967, centenari de la mort de l'autor de *Canas y barro*, i va encetar una política d'expansió que la portà a distribuir llibres per les universitats sud-americanes. Pocs anys després de la transició, entra Juan de Dios Leal per tal de proporcionar un relleu als fundadors de Prometeo que, segons declarà a EL TEMPS Pilar Tortosa, "ja estàvem una mica cansats".

L'entrada de Juan de Dios precipita la caiguda de l'editorial, que havia establert uns pactes amb l'Ajuntament de València per tenir un cert suport institucional. Tal com diu la mateixa Pilar Tortosa, "nosaltres vam ensenyar a Juan de Dios tot sobre els processos editorials, però ell va canviar totalment la política que seguïem, que era molt prudent perquè érem conscients de ser una editorial petita. Es dedicà a publicar llibres de tots els seus amics, que difícilment trobaven eixida i així no podíem anar enlloc. A mi encara em deuen tres milions i mig, més els interessos. Imagina't".

Altres persones que el van conèixer durant aquella època confirmen les ínfulles megalòmanes de Leal, el qual no sols feia edicions descompassades sinó que organitzava uns sopars de presentació dels llibres on invertia més diners que podria traure venent-ne tota l'edició. "Mai tenia 3.000 pessetes per a pagar un dibuixant, però les seues mariscades es van fer celebres", ens comenta un dels antics treballadors de Prometeo.

Pilar Tortosa creu que la crisi del Consorci acabarà també amb setanta anys del fons editorial que heretà de Prometeo i que en aquests moments "ja no se sap on estan".

Ningú dubta que Juan de Dios Leal és el responsable de tot el desastre i que no ha sabut gestionar de forma adequada

una empresa que va nàixer amb la il·lusió de molta gent. "Ell sempre ha optat per fugir cap a endavant. No té mesura de les coses —ens comenta l'escriptor Vicent Salvador—. Treia edicions poc rendibles en moments poc adequats i anava a les fires internacionals, com és la de Munic, amb més infraestructura i més personal que el grup Timó, per posar un exemple".

UNA HISTÒRIA AMB UN FINAL BEN FOSC

No obstant això, Juan de Dios mai ha reconegut que l'empresa anara malament i fins i tot ha portat un elevat nivell de vida, amb operacions prou ostentoses, com ara la construcció d'un luxós xalet.

Durant l'any passat comencen els rumors que algun grup financer es farà càrrec de l'empresa i el mateix Juan de Dios s'encarrega d'embombar-los. La primera societat que ho intenta és l'editora Santillana que, després de fer una exhaustiva auditoria, abandona. Més tard, comença a sonar el nom del grup Corporació Financera del Mediterrani, que agrupava diverses caixes d'estalvis, però l'operació tampoc no fructifica. Algunes fonts assenyalen que la Caixa de València no volia en realitat fer-se'n càrrec, ja que una fallida de Gregal li permetria annexionar-se la Caixa Provincial de València, que es troba en un moment crític i a qui el Consorci deu 160 milions de pessetes. A més, el director, Leonardo Margareto, alcalde de Montcada de l'Horta i ex-secretari general dels socialistes a l'Horta Nord, ha caigut definitivament en desgràcia dins el PSPV-PSOE i aquesta fallida podria ser el detonant de la seua eixida de l'aparell socialista.

Tot i amb això, encara hi ha gent que confia que finalment cobrarà. Sense anar més lluny, Leal assegurava que els diners arribarien el dimecres de la setmana passada i després demanà una moratòria fins al divendres, que ja s'allarga a aquesta setmana, però el fet cert és que els diners no ixen de sota les pedres.

Molts dels afectats han aconseguit una ordre judicial per a poder embargar, però s'han trobat que tot està per pagar o en mans d'altres. Fins i tot Juan de Dios Leal diu que se li deuen 18 milions

de pessetes —el sou que tenia assignat era d'un milió de pessetes al mes—, i malament li han d'anar les coses quan ni tan sols ha pagat els 20 milions de pessetes que reclama l'empresa que li va construir el seu xalet a Paterna, el qual té també una hipoteca a favor del Lloyds Bank i dues odres d'embargament del Banc Popular i la impremta Morvedre.

D'altra banda, els locals que el Consorci va comprar al carrer de Sant Vicent, per tal d'abandonar el pis llogat al carrer de Barcelonina, han anat a para al Banc Hipotecari.

A més dels deutes i les lletres impagades, el Consorci s'enfronta a una qüestió que ha presentat la distribuïdora K'osk'o, que ha quedat molt mal parada després de la seua relació amb l'editorial, per presumpta falsificació de signatures en lletres i cartes. Això és només un dels punts que queden foscos. L'altra distribuïdora, Atalaya, va comprar fa dos mesos llibres per un valor de 80 milions de pessetes. Es qui té més volums del fons editorial de Gregal i s'enfrontaria a una difícil situació si, davant la crisi, els professors opten per recomanar llibres de text d'altres editorials. Malgrat això, fonts de l'empresa han manifestat a EL TEMPS que podrien cobrir la demanda encara que no arribaren a reeditar-se. L'administració ja s'ha pronunciat respecte a aquest tema i el conseller de Cultura i Educació, Antoni Escarré, ha manifestat que, si l'ensenyament està cobert, ell no té per què ficar-se en assumptes d'empreses privades.

Un altre punt inquietant és el deute amb Garbí, una empresa de fotocomposició que cobrava el seu treball molt més car que qualsevol altra del sector; una empresa on també figura com a soci Juan de Dios Leal. Els seus representants no han volgut fer cap declaració a EL TEMPS.

El panorama és ara molt negre. ¿On són els llibres? ¿On són els fotolits? En definitiva, ¿què s'ha fet d'una empresa que té un fons de tres-cents títols publicats i que facturava anualment vuit-cents milions de pessetes?

Tona Català i Jordi Sebastià
Informació sobre els autors recollida
per Vicent Benavent, Adriana Cardete i
Paco Martínez.